

Sobre la qualitat de la informació en les campanyes electorals

Abril de 2011

Les informacions durant el període de les campanyes electorals estan subjectes als principis establerts per la Llei orgànica del règim electoral general (pluralisme polític i social, neutralitat, proporcionalitat i igualtat), així com als criteris definits pel pla de cobertura de cada mitjà de comunicació en la concreció d'aquests principis. En el transcurs dels anys, i com a resultat dels recursos presentats per algunes formacions polítiques contra determinats plans de cobertura, com també de les resolucions de la Junta Electoral Central (JEC) respecte d'aquesta qüestió, els criteris pels quals s'organitza la informació de la campanya electoral han tendit a aplicar-se de forma cada cop més rígida pel que fa al temps i l'ordre d'aparició dels partits que concorren a les eleccions. D'aquesta rigidesa, n'han derivat els anomenats "blocs electorals", que provoquen el descontentament i les protestes cada cop més reiterades per part dels professionals de la informació.

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya va aprovar l'any 2007 les Recomanacions sobre la qualitat de la informació en els processos electorals (Acord 78/2007, de 7 de març), que es concreten en els criteris d'equitat, de professionalitat, d'interès informatiu i d'igualtat d'oportunitats. Aquests criteris continuen tenint plena vigència i constitueixen el marc a partir del qual el CAC fa les seves valoracions de la cobertura informativa que té lloc en els diferents processos electorals.

En la pràctica dels darrers anys, ha tendit a identificar-se el principi de la proporcionalitat amb la seva expressió de còmput aritmètic, quan, de fet, aquest principi es refereix al fet que els partits amb més implantació disposin de més cobertura informativa que els que tenen menys implantació. L'ordre de major a menor, per la seva banda, no té perquè mantenir-se quan l'actualitat informativa imposa una lògica diferent. Finalment, el senyal realitzat pels mateixos partits s'ha anat acceptant amb la condició que els periodistes puguin estar presents en els actes o els esdeveniments que es cobreixen. Tot plegat ha contribuït a construir un marc rígida en l'elaboració de la informació electoral, en què la presència prèvia del cronòmetre i de lògiques alienes a l'interès informatiu pertorben el desenvolupament normal de les tasques dels professionals.

Per la seva banda, els partits polítics han de tenir garanties que en el període de la campanya electoral no es produiran biaixos importants en la informació que poguessin tenir conseqüències que, per la naturalesa del període, podrien ser irreparables. D'aquí la importància d'aplicar els principis establerts per la LOREG i que els plans de cobertura dels mitjans s'elaborin amb el màxim consens.

Efectivament, la JEC, referint-se a la cobertura informativa durant el període electoral, expressa el següent: "La doctrina reiterada de la Junta Electoral Central consisteix en que – salvo acuerdo unánime de las formaciones políticas concurrentes a un proceso electoral, supuesto en el que no planteará ningún recurso a la Junta y ésta, en consecuencia, no entrará a su examen– el criterio para la difusión de la información sobre la campaña electoral de las formaciones políticas concurrentes a las elecciones sea, de mayor a menor, el de los resultados obtenidos en las últimas elecciones equivalentes" (Acord JEC, 17 de febrer de 2011). En un altre acord es considera que el temps dedicat a cada formació política respondrà "a un criterio ponderadamente proporcional" als resultats de les eleccions equivalents (Acord JEC, de 2 de juny de 2009).

La conclusió de tot plegat és que no hi ha una única forma de plantejar la informació de la campanya electoral. Els principis establerts per la LOREG proporcionen un marge ampli de flexibilitat en la definició dels plans de cobertura i, si aquests plans s'elaboren des del consens entre les diferents parts implicades, gaudeixen de les condicions per poder ser aplicats sense problemes. L'existència a Catalunya d'una autoritat reguladora com el Consell de l'Audiovisual de Catalunya proporciona, a més, una possibilitat de mediació de possibles conflictes i d'evitar arribar fins a la Junta Electoral.

Per intentar superar el conflicte que reiteradament es produeix des de fa anys en relació amb els anomenats *blocs electorals*, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya han impulsat una "Taula de treball sobre la cobertura informativa de les campanyes electorals", que ha comptat amb l'assistència de professionals de la informació, dels partits polítics, de la direcció dels mitjans i d'investigadors universitaris. Després de les dues sessions realitzades i de diferents reunions sectorials, ha quedat palesa la viabilitat del document base que ha servit per al debat i que pot ser utilitzat per continuar el procés engegat per la Taula de treball.

La Taula de treball s'ha centrat en els mitjans de comunicació públics, com un primer pas per arribar a consensos en l'elaboració de la informació electoral, que en tot cas poden estendre's als mitjans de comunicació privats que, amb la modificació recent de la LOREG, s'han de subjectar a unes obligacions similars quan decideixen proporcionar informació específica de la campanya electoral.

És en aquest sentit que el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya pren coneixement del document base de la Taula de treball sobre la cobertura informativa de les campanyes electorals i acorda que constitueixi un document de referència per treballar en futures conteses electorals, adaptant-lo, si escau, a les seves característiques específiques.

Taula de treball sobre la cobertura informativa de les campanyes electorals

Proposta per l'acord

- Els mitjans de comunicació públics tenen el deure, segons la LOREG (article 66), d'oferir, en període electoral, una informació basada en els principis de pluralisme polític i social, igualtat, proporcionalitat i neutralitat. Aquests principis han de ser compatibles amb els criteris professionals a partir dels quals s'elabora la informació política i que compten amb el contrast de la informació, la veracitat, el rigor i l'equilibri.
- Correspon als òrgans de govern dels mitjans, després d'haver escoltat els comitès professionals, aprovar el pla de cobertura informativa durant el període electoral, incloent-hi la informació específica de les activitats de campanya, amb l'especificació dels criteris que el justifiquen. Aquest pla de cobertura ha de ser tramès al CAC i, tal com ho preveu la LOREG, cal fer-lo arribar també a la Junta Electoral.
- Els períodes de campanya electoral es caracteritzen pel fet que, juntament amb l'activitat política habitual, apareix una activitat nova i exclusiva de la campanya, els anomenats "actes de campanya" dels partits polítics, entesos com aquell conjunt d'actes que, de forma directa, s'orienten a la captació de vot (apartat 1 de l'article article 50 LOREG). Durant el període electoral pot distingir-se, doncs, la informació específica dels actes de campanya de la resta d'informació electoral i política, i del conjunt de la informació.
- La informació sobre les activitats de campanya no ha d'estar subjecta a còmputos aritmètics ni a un temps de minutatge previ i diari o a un ordre predeterminat. Però sí que cal assegurar que, en acabar el període de campanya electoral, els partits amb més implantació hagin disposat de més temps respecte als següents, i així successivament, tot ponderant l'equitat, el pluralisme i la rellevància de la informació en coherència amb els criteris periodístics. Aquests criteris no han d'excloure la presència d'altres ofertes electorals sense representació si així ho aconsella el seu interès informatiu. En tot cas, cal assegurar que, en acabar el període de campanya electoral, s'hagi aplicat el pla de cobertura de cada mitjà.
- El Consell de l'Audiovisual de Catalunya farà, durant el període de campanya electoral, un monitoratge diari i *ex post* de la informació electoral i, més en concret, de les activitats de campanya dels mitjans amb més incidència, i enviarà cada tres dies aquestes dades a la direcció dels mitjans, als comitès professionals i als partits polítics. Aquest monitoratge tindrà una funció informativa i facilitarà l'autoregulació dels mitjans. En aquest procés, el CAC podrà fer un avís d'alerta quan aprecii desviacions importants respecte al pla de cobertura definit per cada mitjà a fi de procedir a corregir-les immediatament i d'evitar que es donin situacions d'indefensió o irreparables.
- Els altres mitjans que es vulguin acollir a aquest sistema i no estiguin inclosos en el pla de monitoratge esmentat anteriorment hauran de trametre al CAC cada tres dies les dades del seu autocontrol diari, i el CAC farà comprovacions aleatòries del seu compliment.
- Correspon al CAC, durant tota la campanya, fer un seguiment immediat del compliment de tot l'anterior i realitzar la mediació en cas de conflicte en l'aplicació del pla de cobertura, de manera que el recurs a la Junta Electoral Central esdevingui l'última opció.